

Голас Прадзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

Цана 2 кап.
№ 47 (902). Лістапад, 1965 г.
Год выдання 10-ы

БЕЛАРУСКАЯ ДЭЛЕГАЦЫЯ НА ГЕНЕРАЛЬнай АСАМБЛЕІ А А Н ВЫСТУПАЕ ЗА ўмацаванне МІЖНАРОДНАй БЯСПЕКІ, ЗА ПАДПІСАННЕ ДАГАВОРУ А Б НЕРАСПАЎСЮДЖВАННІ ЯДЗЕРНАй ЗБРОІ

25 кастрычніка ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Першым Камітэце (Палітычны і Бяспекі) было заслухана выступленне кіраўніка беларускай дэлегацыі Кузьмы Кісялёва па пытанню аб нераспаўсюджванні ядзернай зброі.

ВЫСТУПАЮЧЫ ў Палітычным камітэце XX сесіі Генеральнай Асамблеі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па пытанню аб нераспаўсюджванні ядзернай зброі, кіраўнік дэлегацыі Беларускай ССР К. В. Кісялёў сказаў, што беларуская дэлегацыя поўнасьцю далучаецца да думкі выступіўшых тут прадстаўнікоў раду дзяржаў, якія справядліва падкрэслівалі выключную важнасць і актуальнасць разглядаемага пытання і, са свайго боку, лічыць, што Генеральная Асамблея павінна зрабіць усё, што

ад яе залежыць, каб як мага хутчэй пакласці канец распаўсюджванню ядзернай зброі. Імкнучыся пазбавіць чалавецтва ад пагрозы знішчальнай вайны, Савецкі Саюз прадставіў праект адпаведнага дагавору, які знаходзіцца цяпер на абмеркаванні камітэта. У праекце дагавору гутарка ідзе аб тым, каб поўнасьцю прадукцыя далейшае распаўсюджвання ядзернай зброі, указваецца шлях, кіруючыся якім можна хутчэй дасягнуць забароны і знішчэння ўсёй ядзернай і тэрмаядзернай зброі. Пытанне аб нераспаўсюджванні ядзернай зброі—гэта, па нашаму перакананню, пытанне аб гарантыях для мірнай будучыні ўсяго чалавецтва.

У тым, каб назаўсёды пакласці канец небяспечнаму працэсу з'яўлення ўсё новых і новых ядзерных патэнцыялаў, зацікаўлены ўсе народы свету. Яны добра разумеюць, што адсутнасць эфектыўнага дагавору аб нераспаўсюджванні ядзернай зброі ўскладняе перагаворы аб дасягненні ўсеагульнага і поўнага раззбраення, павялічвае рызыку раззбраення атамнай вайны. Кіраўнік дэлегацыі Беларускай ССР напамінае далей аб тым, што пытанне аб нераспаўсюджванні ядзернай зброі доўгі час беспаспяхова абмяркоўвалася ў Жэнеўскім Камітэце 18-ці. Савецкі Саюз дабіваўся ў Жэневе і дабіваецца цяпер такога пагаднення, якое

ў поўным аб'ёме забараніла б перадачу ядзернай зброі або кантролю над ёй у якой бы там ні было форме. Зусім іншы падыход да гэтай праблемы ў заходніх дзяржаў. Далей кіраўнік дэлегацыі БССР падрабязна аналізуе савецкія прапановы, спыняецца на выступленнях прадстаўнікоў розных дзяржаў па абмяркоўваемаму пытанню, падвяргае крытыцы пазіцыю заходніх дзяржаў. Дэлегацыя Беларускай ССР пераканана, што падпісанне дагавору аб нераспаўсюджванні ядзернай зброі на пэўнай і трывалай аснове савецкай прапановы з'явілася б акцыяй буйнейшага міжнароднага значэння.

К. В. Кісялёў адзначыў далей негрунтоўнасць размоў аб тым, што пагадненне аб нераспаўсюджванні з'яўляецца сродкам замацавання ядзернай манополіі пяці вялікіх дзяржаў. Усякі, хто сапраўды заклапочаны лёсам сваёй краіны і лёсам усяго свету, павінен зразумець, што немагчыма ісці па шляху міру, не зрабіўшы для пачатку першыя крокі, бо дагавор аб нераспаўсюджванні—гэта ўсяго толькі пачатак; канчатковым пунктам павінна быць поўнае ядзернае раззбраенне, ліквідацыя ўсёй ядзернай зброі ва ўмовах раззбраення.

У некалькі радкоў

Прэзідыум ЦК КПСС і Савет Міністраў СССР разгледзелі праекты плана развіцця народнай гаспадаркі СССР і Дзяржаўнага бюджэта СССР на 1966 год, накіраваныя на далейшае развіццё народнай гаспадаркі, павышэнне жыццёвага Узроўню народа, а таксама ўзмацненне абароннай магутнасці краіны. Капіталаўкладанні, выдаткаваныя для развіцця прамысловасці, забяспечаць ажыццяўленне буйных мерапрыемстваў па тэхнічнаму пераўзбраенню прамысловасці. Павялічваецца ў значнай меры вытворчасць тканін, адзення, абутку і тры-

натажных вырабаў, выпуск халадзільнікаў, пральных машын, тэлевізараў. Значна павялічваецца аб'ём капіталаўкладанняў у сельскую гаспадарку, на развіццё лёгкай і харчовай прамысловасці, на будаўніцтва школ, бальніц, дзіцячых устаноў і жыллёвае будаўніцтва. У 1966 годзе будзе пабудавана жыллой плошчы намога больш, чым у 1965 годзе.

За апошнія сем год у Заходняй Еўропе рэзка ўзрасла кватэрная плата: у Англіі—на 40 працэнтаў, Галандыі—на 41, ФРГ—на 44, Швецыі—на 59, Італіі—на 82 і ў Францыі—на 106 працэнтаў.

Чалавек у сінім шынялі

Калі ў Раўнаполле прыйшлі фашысты, Пятро не было і шаснаццаці год. Але ён адразу зразумеў, што тоіцца за так званым «новым парадкам», які абяцалі ворагі беларускаму народу. Гітлераўцы забіралі ў людзей маёмасць, адпраўлялі на катаргу юнакоў і дзяўчат. Хто не падпарадкоўваўся чужаземцам, ішоў на шыбеніцу. Аднак ворагі не змаглі запалохаць раўнапольцаў.

— Пад Пухавічамі немцаў пабілі.

— Лістоўку чыталі? Савецкая Армія перайшла зноў у наступленне.

— На чыгунцы ўзарвалі цягнік.

Такія чуткі перадаваліся па вёсцы з хаты ў хату. Пятро ведаў, чый гэта рук справа. У навакольных лясах дзейнічаў партызанскі атрад.

Аднойчы наляцелі карнікі. Яны бегалі па хатах у надзеі зловіць партызан. Асабліва вызначаўся паліцай Варона. Сустрэўшы на вуліцы Пятра, паліцай накінуўся на яго.

— Дзе тут у вас бандыты хаваюцца?

— У нашай вёсцы ніякіх бандытаў няма.

— Ах, няма! — шалёна закрычаў Варона. — Тады ў Пухавічах ты заговорыш са мной па-іншаму.

У Пухавічах паліцай сапраўды стрымаў слова. Гумавай палкай ён да крызі спаласоваў спіну юнака, а калі ўбачыў, што катаванні нічога не дадуць, рашыў павесіць Пятра.

Колькі часу вісеў на плоце і колькі разоў губляў прытомнасць, Пятро не ведае. У яго памяці застаўся толькі той момант, калі, сабраўшы апошнія сілы, вызваліўся з пятлі, а цёмная ноч дапамагла ўцячы...

Гэтая ноч адабрала ў хлопчука юнацтва і зрабіла яго дарослым, усяліла яшчэ большую нянавісць да ворагаў, жаданне помсціць ім. Пасля ўцёкаў Пятро не пайшоў той дарогай, якая вяла дамоў, бо ведаў, што ў роднай хаце спакою яму больш не будзе.

...Я сяджу ва ўтульна абстаўленай кватэры. Яе гаспадар — Пётр Міхайлавіч Страх працягвае расказаць аб сабе:

— У тую ж ноч я пайшоў у партызанскі атрад «Беларусь», які дзейнічаў на Міншчыне, у рудзенскіх і пухавіцкіх лясах. Разам з дарослымі хадзіў у разведку, прымаў удзел у баях з гітлераўцамі і іх прыхваснямі-паліцаямі. Дарэчы аб Вароне. Гэты вылюдак многа нарабіў крываваў спраў, пакуль не трапіў у нашы рукі. Судзілі яго партызанскім судом ад імя ўсяго беларускага народа.

— Пётр Міхайлавіч, — пытаюся я, — як склалася Ваша жыццё пасля памятнага тысяча дзевяццат сорок чацвёртага года, калі Савецкая Армія і партызаны вызвалілі Беларусь ад акупантаў?

— Гэты год, як вядома, для нашага народа не быў заканчэннем вайны. Вораг яшчэ тры-

маўся, і яго трэба было дабіваць. Я пайшоў у армію. Там таксама ўдзельнічаў у баях. Пасля дэмабілізацыі вярнуўся дамоў. Можна было застацца працаваць у сельскай гаспадарцы, паступіць на завод ці фабрыку. Я пайшоў служыць у міліцыю. Абараняць людзей і дзяржаўную маёмасць ад тых, хто на яе пасягае, я рашыў і ў мірныя часы.

На форменным кіцелі Пятра Міхайлавіча ззяюць медаль, значок «Выдатнік савецкай міліцыі», атрыманыя за пятнаццацігадовую працу ў органах аховы грамадскага парадку. А нядаўна на яго грудзях з'явілася яшчэ адна ўрадавая ўзнагарода — ордэн Чырвонай Зоркі.

Баявы ордэн у мірныя часы? Так, паўсядзённае жыццё савецкіх грамадзян напоўнена мірнымі справамі, але толькі не для людзей у сінім шынялях, як прынята называць у нас работнікаў аховы грамадскага парадку. Днём і ноччу, у спёку і сцюжу савецкія міліцыянеры знаходзяцца на баявым пасту.

— Пётр Міхайлавіч, чым больш усяго даводзіцца займацца міліцыянеру ў час нясення службы?

— Не толькі хуліганамі і злодзеямі. Такіх у нас вельмі мала.

— Тады, відаць, у вас хутка будзе скарачэнне штатаў і многія міліцыянеры стануць беспрацоўнымі?

Пётр Міхайлавіч з усмешкай адказвае:

— Калі ў міліцыі будуць скарачаць штаты, то гэтая з'ява будзе прыемнай і для нас... А беспрацоўе не палюбае. Праца заўсёды знойдзецца на заводах, фабрыках, будоўлях. Гаворку тут трэба весці аб іншым. Нам, міліцыянерам, з кожным годам работы становіцца ўсё больш і больш. Так, так... Возьмем наш Мінск. Зараз у ім больш васьмісот вуліц і завулкаў. Ні адзін старажыл не адкажа на пытанне, дзе яны знаходзяцца і як на іх трапіць. І чалавек ідзе. Куды? Да міліцыянера. І кожнаму пакажы, растлумач. А транспарт гарадскі як вырас? Чалавек жа гэтага не заўважае. Ён усё некуды бяжыць, спяшаецца. Таго і глядзі, каб пад машыну не трапіў. Іншы раз вяртаешся з дзяжурства, а галава кругам ідзе. Але ад гэтага неспакою становіцца на сэрцы лёгка і прыемна. Значыць, у гэты дзень ты добра паслужыў людзям.

...Я раскажу толькі аб адным прадстаўніку нашай беларускай міліцыі, пазнаёміў з яго незвычайным лёсам у часы вайны. Але ў гэтага чалавека ёсць сябры па службе — людзі ў сінім шынялях. І ўсе яны, таксама як і Пётр Міхайлавіч Страх, шчыра і добрасумленна служаць свайму народу, пільна стаяць на варце яго спакою.

Л. СКІБЕНКА.

Мост праз Свіслач у Мінску.

Фота В. Хвайніцкага.

У ІХ ІНШЫ ЛЁС

Стаць гэты домік у Мінску, на вуліцы Іпадромнай. Жывуць у ім пенсіянеры Дубініны — Якаў Іванавіч і Праскоўя Сцяпанавіч. З імі малодшы сын Анатоль. Кожную нядзелю дом напавянецца звонкімі дзіцячымі галасамі. Гэта прыходзяць у госці ўнучкі — дачкі старэйшага сына Леаніда...

Віхура грамадзянскай вайны занесла Якава Іванавіча і Праскоўю Сцяпанавічу ў Францыю. Якаў Іванавіч працаваў у шахтах, Праскоўя Сцяпанавіч — прыбіральшчыцай. Калі падраслі дзеці, бацькі, эканомячы кожны франк, адправілі іх вучыцца. Але скончыць каледж хлопчыкам не ўдалося — не хапіла сродкаў. Змалку пачалі яны працаваць, радаліся, калі знаходзілі работу і маглі прынесці маці некалькі франкаў. Усё часцей думаў Якаў Іванавіч аб Радзіме, усё часцей прасілі сыны:

— Раскажы пра Радзіму, тата.

Але што мог расказаць Якаў Іванавіч сынам, калі сам нічога толкам не ведаў. Там была ўжо Савецкая ўлада, новае жыццё. А калі аднойчы Леанід сказаў: «Вось бы паехаць нам усім у гэту краіну!», зайшлося сэрца ў Якава Іванавіча — сын выказаў тое, пра што ён сам думаў. Але пачалася вайна. Сям'я Дубініных з хваляваннем сачыла за падзеямі ў Савецкім Саюзе. І вось аднойчы Анатоль і Леанід прыбеглі дадому, усхвалявана крывілі:

— Ура! Савецкія войскі разбілі фашыстаў пад Сталінаградом!

А праз некалькі дзён Леанід пайшоў у партызаны. У лясах пад Парыжам разам з французамі ён змагаўся супраць нацыстаў.

Калі скончылася вайна, вярнуўся Леанід дадому, рашуча сказаў:

— Вырашана, мы едзем у Савецкі Саюз!

...Якаў Іванавіч успамінае:

Мы ўбачылі тады нашу зямлю ўсю ў папалішчых вайны. Руінамі сустрэў нас і Мінск. Камык падкаціў да майго горла. Хадзіў я з сынамі па горадзе, бачыў баракі, зямлянкі, дзе жылі тады многія мінчане. Але мне адразу далі кватэру, а пазней і пазыку на будаўніцтва дома, у якім мы зараз і жывём. Мяне накіравалі на інструментальны завод. Там жа сталі працаваць слесарамі-інструментальшчыкамі і сыны.

Дзевятнаццаць гадоў прайшло з таго часу. Стаў адным з прыгажэйшых гарадоў Савецкага Саюза Мінск. Пастарэў яго жыхар Якаў Іванавіч Дубінін. Зараз ён на пенсіі. Але на заводзе па-ранейшаму працуе яго малодшы сын Анатоль, адначасова вучыцца ў інстытуце, хутка атрымае дыплом выкладчыка замежнай мовы.

Леанід стаў інжынерам-канструктарам. Разам з жонкай Галінай Міхайлаўнай працуе на адным з заводаў Мінска. У працоўнай кніжцы мае каля дваццаці падзяк, яго партрэт — на Дошцы гонару.

Радуюцца старыя Дубініны, калі чуюць добрыя словы пра сваіх сыноў.

— Мы са старой вельмі рады, што прыехалі дамоў, — гаворыць Якаў Іванавіч. — Зараз мы маем Радзіму, усё, што трэба чалавеку.

С. БЕНЕНСОН.

АПН СОВЩАЕТ

На строительстве высокогорной Токтогульской ГЭС проходит испытание самый большой в СССР дизельный самосвал «БелАЗ-548-В». Огромная машина, изготовленная белорусскими автомобилестроителями, может перевозить 65 тонн грузов со скоростью свыше 50 километров в час. На «Нарын-гидростро» самосвал-богатырь будет перевозить гравий. Место испытаний выбрано не случайно. Горные дороги имеют крутые подъемы и спуски. Местность отличается сильными перепадами температур — от тропической жары летом до жесточайших холодов в зимние месяцы. Испытания машины, заменяющей тринадцать пятитонных МАЗов, продолжаются успешно.

Возрос интерес жителей Сибири к изучению английского языка. Он изучается в детских садах, школах, институтах, на заводах, в кружках при библиотеках. Многие изучают английский самостоятельно с помощью грампластинок и магнитофонов.

В Академгородке Сибирского отделения Академии наук СССР (город Новосибирск) работает английский клуб. По многочисленным просьбам зрителей Новосибирской студии телевидения была организована школа английского языка для взрослых. Сейчас такая школа организована и для детей. Английские передачи телестудии имеют широкую аудиторию — в Новосибирске и его окрестностях более 100 тысяч телевизоров.

Старый метод определения количества жира в молоке требует пятнадцати-двадцати минут и не точен. К тому же для проведения одного анализа необходимо около десяти кубических сантиметров серной кислоты и одного кубического сантиметра изоамилового спирта. Эта операция производится в СССР многие десятки миллионов раз в год, и расход химических реактивов очень велик.

Молочный жир не имеет характерных физических свойств, по которым его можно отличить от других продуктов молока. Сотрудники лаборатории биофизики и изотопов Белорусской Академии наук попытались создать у жира молока новое, искусственное физическое свойство. В основу исследования они взяли принцип ультрафиолетового свечения — люминесценции.

Московский институт химических реактивов и особо чистых веществ создал для белорусских биофизиков краситель с необходимыми свойствами. К молоку добавляют его раствор, немного щелочи, и смесь кипятится три минуты. Этого достаточно, чтобы молоко засияло ровным желто-зеленым светом. Интенсивность свечения точно показывает содержание жира в молоке.

Лабораторный образец нового прибора — флуоресцентного жиромера, сконструированного белорусскими учеными, производит измерение за три с половиной минуты с точностью до пяти-семи сотых процента.

АПН СОВЩАЕТ

ГЕНЕРАЛ ад ліфтфантэрыі

Ён стаіць ля ліфта аднаго з атэлей Нью-Йорка, пакутліва чакаючы багатага кліента. Заўважыўшы яго, стукне абцасамі і паслужліва адчыняе дзверы:

— Які паверх? — пытае і, пачуўшы адказ, хутка націскае кнопку. Другая рука яго ў гэты момант падрыхтавана на выпадак, калі госьці кіне ў жменю якіх пару цэнтаў.

Пакуль ліфт падымае іх на адпаведны паверх, ліфцёр павінен з сумнай пакорлівасцю лёсу паспець сказаць кліенту галоўнае, ад чаго залежыць, колькі той кіне яму ў жменю.

— Я, між іншым, генерал... Калі ў гэты момант на твары кліента з'яўляецца здзіўленне, ліфцёр дадае:

— Вельмі сумна, але гэта так.

Кліенты па-рознаму рэагуюць на гэту з'яву. Іншы акіне пагардлівым позіркам, расмяецца ў твар:

— Які дурань зрабіў цябе генералам?

На гэта ліфцёр адказвае, простаўваючыся:

— Прэзідэнт...

— А-а-а, — разгублена адказвае кліент, баючыся трапіць у непрыемную сітуацыю, кідае ліфцёру цэнт у руку і паспешліва выходзіць. Яму і ў галаву не прыходзіць, што, апрача прэзідэнта Злучаных Штатаў Амерыкі, ёсць яшчэ ў ЗША «прэзідэнт» створанай у час гітлераўскай акупацыі БЦР Радслаў Астроўскі, варты гэтага самага «генерала».

Падкі ж на сенсацыю кліент дапытваецца:

— І можа ранены?

— Усякае бывала, — адказвае неакрэслена ліфцёр. — Кулі не раз свісцелі над вухам, але, дзякуй богу, не кранулі.

— Чые кулі?

— Партызанскія, — уздыхае ліфцёр.

— У В'етнаме?

— У Беларусі.

— Дык вы супраць каго ваявалі?

— Супраць адных і другіх. Паміж двух агнёў.

— Бачыце, — ківае галавой кліент, — дык вы адважны генерал, — і сусе яму ў жменю паперку.

Ліфцёр стукае абцасамі, а кліент, пакідаючы ліфт, падміргвае яму хітравата:

— А кармілі, апрачалі цябе, генерал, усё ж гітлераўцы?

Ліфцёр збянтэжаны. Але ў руцэ хрустае долар — доказ добразычлівых адносін.

«Значыць, свой...» Расчулены такой узнагародай, ліфцёр працягвае тую ж размову ўжо з іншым кліентам, але больш шчыра, без дыпламатыі. І раптам — нечаканая рэакцыя.

— Ах, гніда фашысцкая! Мы гублялі сяброў, прабіваючыся да Эльбы, а ў нашым доме разводзіцца гэткая погань!..

Тады ліфцёру здаецца, што ліфт падымаецца вельмі марудна, і на зморшчаным ілбе яго і доўгай шыі з'яўляюцца кроплі поту. А адтапыраныя, як гукаўлавіцелі, вушы робяцца чырвонымі. Чаго добрага, гэты былы салдат трахне па лбе кулаком, а кулак у яго моцны. Ліфцёр не любіць, каб яго таўклі такім кулаком у патыліцу. Душа яго мае адну вельмі непрыемную асаблівасць — пры небяспецы хавацца ў пяткі. Калі б не гэта прыкрая асаблівасць, ён бы ў час гітлераўскай акупацыі пайшоў, можа, змагацца за народ. Але вораг цалая, на жаль, не ў пятку. За яго плячыма было больш бяспечна. Адсюль уся тактыка генерала: «без дракі папаць у большыя забіякі».

Калі няма кліентаў, ліфцёр дастае тоўсты сшытак і, прысеўшы на крэсла, пачынае пісаць. Ён жа не проста генерал, а генерал-тэарэтык. На паперы ён становіцца вельмі адважным. На ёй вылівае ўсю

атруту сваёй злосці. Асабліва ён не шкадуе ў такі момант тых, хто ў час вайны, апынуўшыся ў стане ворага, здолеў знайсці ў сабе адвагу стаць у шэрагі барацьбітоў супраць фашызму.

За сваю пісаніну ліфцёр не чакае ганарару. Ведае, ніхто за гэта не дасць і цэнта. Але каб надрукаваць свае бязглуздыя разважання, ён гатовы заплаціць чаёвымі.

Часам другі ліфцёр, з'явіўшыся на змену, застае яго за пісанінай і пачынае здалёк наводзіць яго на добрую дарогу.

— Пішаш? — пытае ён напарніка, хоць той не чуе і працягвае пісаць, аж пяро рыпіць.

— Хочаш чалавечтва абагаціць сваімі творамі?

— Ага, — спыхаўшыся, нарэшце, ліфцёр і, не адчуваючы іроніі, працягвае: — Хачу падаць да ведама грамадства аб адным жудасным злачынстве Гіль-Радзіёнава.

— А што ён нарабіў?

— Стварыў у час вайны Першую антыфашысцкую брыгаду...

— Ну, дык што, гэта дрэнна? — А добра быць такім няўдзячным? Яшчэ беларус! Немцы выцягнулі яго і яго жаўнераў з лагера смерці, дзе ён бы загінуў з голада. Умовы там былі, трэба прызнаць, жахлівыя. Далі яму зброю, а ён перайшоў да партызан. Мала таго, знішчыў 150 немцаў, што былі ў яго для нагляду ў брыгадзе. Разграміў нямецкі гарнізон у Докшыцах і на станцыі Круляўшчызна. Гэта ж злачынства, няўдзячнасць.

— Дык гэта ж вайна. На ёй не ў лялькі гуляюць.

— Але... вось я. Немцы апраунулі мяне ў мундзір маёра СД. І я з удзячнасцю насіў гэты мундзір да апошняга дня... Я павінен нагадаць аб гэтым. Аб гэтым трэба памятаць, — і ліфцёр схіляецца над блакнотам.

Напарнік абрывае яго:

— Кінь, не псуй паперы. Не корч з сябе невядома што. Ліфцёр з цябе выдатны. Здавалься тым, што табе дала прырода. Не смяшы людзей. «Генерал»... як цябе там завуць.

— Францішак Кушаль, — рэзка кідае ліфцёр і з гордым выглядам выходзіць.

А напарнік яму ўслед:

— Генерал ад ліфтфантэрыі. Цьфу...

Л. ПРОКША.

На гэтым здымку вы бачыце Надзежду ЖЫЛЬЦОВУ. Яна працуе зборшчыцай на Гомельскім заводзе «Электрасіла». Прадукцыя, якую вырабляе дзяўчына, заўсёды выдатнай якасці. У вольны ад работы час Надзежда ходзіць у кіно, тэатр, захапляецца мастацкай літаратурай.

Фото Ул. Лупейкі.

ПОБЕГ ИЗ АДА

Всему миру известны чудовищные злодеяния фашистов в Освенциме, Майданеке, Бухенвальде, Дахау, Маутхаузене. Такой же концентрационный лагерь находился и в Белоруссии под городом Барановичи. О зверствах фашистских палачей и их помощников — предателей нашего народа — в Колдычеве мы уже не раз писали на страницах газеты. Сегодня помещаем отрывок из рассказа бывшего узника Колдычева Г. Бреслава о побеге из этого лагеря смерти.

...Жизнь в лагере с каждым днем становилась все невыносимее. Ежедневно из бараков забирали молодых, старых, женщин с маленькими детьми и расстреливали, а места в бараках заполняли новыми заключенными. Выход был один — побег. Но до сих пор почти всех бежавших охрана ловила, и они гибли на наших глазах в страшных мучениях. Кроме того, при каждом побеге для устрашения расстреливали товарищей беглеца. И мы решили организовать побег всем бараком — 95 человек.

...Западная стена барака примыкала к кожевенному цеху. Решено было прорезать нашу деревянную стену в нижних венках, сделать подкоп под фундамент цеха и прорезать пол под чаном, где лежали кожи, а затем выбраться в пристройку. А оттуда уже перебраться тихонько к проволочным ограждениям, перерезать их, добраться до конюшни — расстояние около 50 метров — и ждать команды.

Работа началась, но продвигалась очень медленно. Требовалось соблюдать абсолютную осторожность, так как по ночам дежурные регулярно проверяли бараки. Большим буровом мы пробуровали насквозь толстую стену. Перепонки между круглыми дырами прорезали маленькими ножами, чтобы избежать шума. Маленькой солдатской лопаткой подкапывались под фундамент, затем буровом — под чан...

Работа по намеченному плану подходила к концу. Требуемые ключи и ножницы подготовлены. Еще раз обсудили план дальнейших действий.

Первый вопрос — в каком порядке идти? Ведь всем хочется выйти на свободу раньше. Бросили жребий. У меня был 56-й. Один товарищ должен был тихо, но четко называть числа. Остальные оставались на своих местах до подхода очереди. Эта осторожность требовалась на случай визита дежурного коменданта в самом начале побега. Назначили двух товарищей для охраны дверей, если он придет к концу, когда нары опустеют.

Второй вопрос — как быть с больными? Один — с большим сердцем — еле дышал. Другой лежал с глубокими до костей нарывами. Этот вопрос решили сами больные. Первый сказал: «Уходите — от всего сердца желаю вам удачи». Другой решил идти с нами: «Лучше умру в чистом поле, но не останусь в лагере»...

Наступила ночь с 23-го на 24-ое марта 1944 года. Ноги обмотаны тряпками, чтоб мягче ступать. Поставые полицаи разговоривают между собой, их голоса доносит к нам ветер.

Два часа ночи. Мы все уже за конюшней. Разрешено двигаться дальше. Но куда? Никто не знает. Впереди Колдычевское озеро, местность незнакома. Но мы все же пошли, не зная куда.

В пять часов утра группа оказалась всего в полутора километрах от Колдычева, только с другой стороны лагеря. Случайно недалеко от кирпичного завода «Кутовщина» мы наткнулись на старые окопы. Засели в них и увидели, как в метрах трехстах по тракту рыскали на лошадях полицаи, эсдовцы, самооховцы, переодетые казаки, видимо, разыскивали нас.

Когда стемнело, мы пробрались на кирпичный завод, где сторожика накормила нас и подсушила мокрую одежду. Отдохнув, двинулись дальше. Направление мы уже держали на Ворончий лес, где, по словам сторожика, были партизаны. Там мы их и встретили, а вскоре уже были в Налибокской пуце, в партизанской зоне.

Командир партизанского отряда подал нам паром для переправы через Неман, потом распределил по землянкам, приказал накормить.

Потом нас разбили по отрядам Налибокской пуцы. Я был направлен в отряд имени Калинина, где и сражался до прихода Советской Армии.

Г. БРЕСЛАВ.

МАТЧЫНА РАДАСЦЬ

Віхар пыду, узняты коламі машыны, віўся над дарогай. Калі ён асеў, жанчына ўбачыла юркі «газік», што імчаўся да лесу. Так і стаяла яна, прыкрыўшы далонню вочы, пакуль машына не схавалася за лесам.

— Иван мой, прыезджай, — сказала яна, кіўнуўшы мне ў знак прывітання галавой.

Гэта была маці братоў-аграномаў Пінчукоў. Тры ў мяне сыны-аграномы, — сказала жанчына. — Двое тут, блізка, а Иван у Светлагорскім раёне... А калі лічыць з зяцем, то ў нашай сям'і чатыры аграномы. І ўсе акадэмію скончылі.

Аляксандра Уладзіміраўна, намаўчала, відаць, думаючы аб нечым сваім, сказала:

— Выраслі, разляцеліся дзеці, і каб не ўнукі, думалася б, што і не шчабяталі яны ніколі ў маёй хаце.

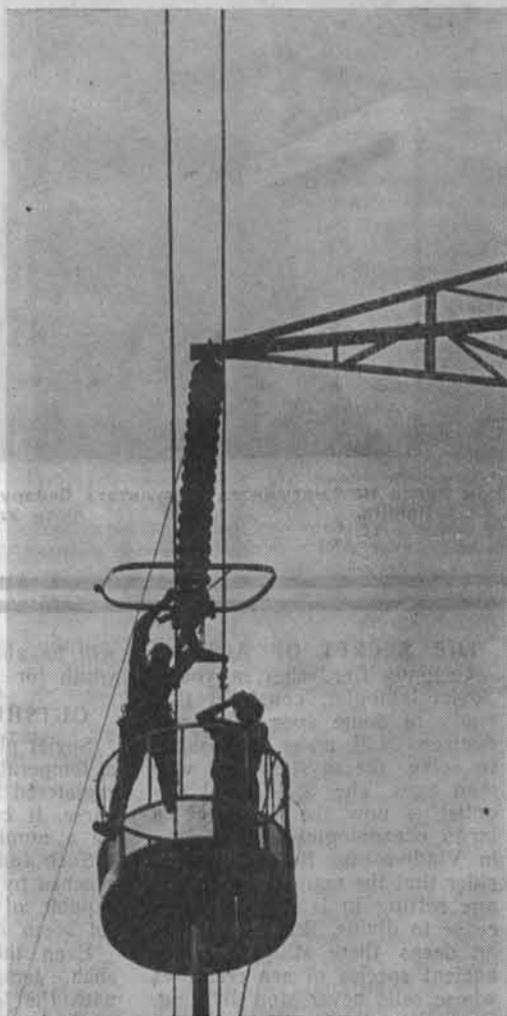
— А вялікая ў вас сям'я? — спытаў я яе.

— Дзяцей дзевяць... А ўнукаў чатырнаццаць!

Расказала, як на прадвесні апошняга года вайны атрымала пахаронную. Загінуў на фронце муж, адной трэба было ставіць на ногі дзяцей. Але дзеці раслі, вучыліся. Першым пайшоў у самастойнае жыццё Иван. Спачатку быў камсамольскім работнікам, потым аграномам. За ім Валодзя скончыў тэхнікум, потым акадэмію, Васіль таксама стаў аграномам, Павел — афіцэрам, Люся закончыла партыйную школу, працуе ў Светлагорску. Там жа і Мікодым кіруе на заводзе цэхам, Мікола служыць у Савецкай Арміі. Часта ўручае паштальён Аляксандры Уладзіміраўне лісты ад Ніны і Каці. Яны медыцынскія работнікі, працуюць у розных кутках Беларусі.

Апусцела хата маці. Запрашаюць, клічуць яе да сябе дзеці, але жанчына звыкла са сваёй вёскай, месцам, дзе столькі пражыла. Адсюль пайшоў некалі на вайну яе Міхаіл, адсюль сваімі дарогамі разыйшліся дзеці...

Ул. СМОЛЯР.

ГАСПАДАРЫ ЛІНІЙ ВЫСОКАГА НАПРУЖАННЯ.

Фотазьяд Ю. ІВАНОВА.

Калінкавіцкі раён.

Вышэйшая школа

ДЛЯ УСІХ

М. ДАРАШЭВІЧ,

Міністр вышэйшай, сярэдняй спецыяльнай і прафесіянальнай адукацыі Беларусі

845 ТЫСЯЧ студэнтаў залічаны ў 1965 годзе на першыя курсы савецкіх інстытутаў. Хто гэтыя людзі? Дзякуючы чаму яны маюць магчымасць вучыцца?

Адказаць на гэтыя пытанні я паспрабую прыкладамі з жыцця нашай рэспублікі. Да 1917 года адзіны на ўсю Беларусь інстытут у Віцебску выпускаў толькі некалькі дзсяткаў настаўнікаў. Як змянілася карціна за апошнія пяцідзясяцігоддзе? Цяпер у рэспубліцы 27 вышэйшых навучальных устаноў. Сярод іх — універсітэт, дзевяць педагагічных інстытутаў, тры медыцынскія, чатыры сельскагаспадарчыя (у тым ліку старэйшая ў краіне акадэмія), тэхнічныя вуну, кансерваторыя, тэатральна-мастацкі інстытут... У іх навучаецца звыш ста тысяч чалавек.

Гэта многа ці мала?

У пераліку на кожныя дзевяць тысяч жыхароў рэспублікі гэта менш агульнасаюзнага паказчыка, але больш, чым, напрыклад, у ЗША. Восем некаторыя лічбы, якія характарызуюць кантынгент навучэнцаў, прынятых у гэтым годзе ў вышэйшыя навучальныя ўстановы Беларусі. На першы курс паступіла больш 23 тысяч чалавек, з іх каля 13 тысяч — на дзённае аддзяленне.

У інстытутах, падначаленых міністэрству вышэйшай адукацыі, на дзённым аддзяленні вучыцца 67,3 працэнта ад усіх першакурснікаў, у тым ліку (у працэнтах):

са стажам работы пасля арміі	— 15,6
школьнікаў	— 7,7
мужчын	— 76,7
жанчын	— 46,4
рабочых і дзяцей рабочых	— 53,6
сялян і дзяцей сялян	— 34,2
служачых і дзяцей служачых	— 21,0
беларусаў	— 44,8
рускіх	— 64,0
украінцаў	— 24,6
палякаў	— 3,7
яўрэяў	— 2,0
іншых нацыянальнасцей	— 5,2
з сельскай мясцовасці	— 0,5
	— 42,5

Звярніце ўвагу на працэнт школьнікаў. Тут выявілася тое новае, што адрознівае прыём гэтага года ад мінулага года, калі ў інстытуты залічалася нямала маладых людзей з вытворчым стажам, але са слабымі ведамі асноўнага навук. Тыя, хто рэкамендаваў такі курс, тлумачылі: практычны вопыт, маўляў, дазваляе будучаму студэнту лягчэй і больш трывала вызначыць сваё прызначэнне. Аднак перапынак у вучобе адмоўна сказваўся на тэарэтычнай падрыхтоўцы моладзі.

Цяперашнія правілы прыёму ў вуну латрабуюць ад абітурыентаў высокіх ведаў. Гэтыя правілы адзіныя для любой вуну краіны. Паступіць на дзённае аддзяленне інстытута можа кожны грамадзянін СССР ва ўзросце да 35 год, які мае сярэдняю адукацыю і паспяхова здасць конкурсныя экзамены.

Конкурс, зразумела, мае на ўвазе вытрымаўшых яго і не вытрымаўшых. Колькасць тых і іншых вызначаецца, з аднаго боку, планам прыёму, з другога — колькасцю жадаючых атрымаць

КАРЭСПАНДЭНТЫ АГЕНЦТВА ДРУКУ НАВІНЫ ПРАВЯЛІ АПЫТАННЕ СЯРОД СТУДЭНТАУ-ПЕРШАКУРСНІКАУ МІНСКАГА РАДЫЁТЭХНІЧНАГА ІНСТЫТУТА. МЭТА АПЫТАННЯ — ВЫСВЕЛІЦЬ САЦЫЯЛЬНЫ СКЛАД СТУДЭНТАУ ВЫШЭЙШАЙ ШКОЛЫ. АДНАЧАСОВА ЖУРНАЛІСТЫ ПАПРАСІЛІ МІХАІЛА ДАРАШЭВІЧА, МІНІСТРА ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ, ВЫКАЗАЦЬ СВАЮ ДУМКУ ПА ГЭТЫМ ПЫТАННІ.

вышэйшую адукацыю. У гэтым годзе ў рэспубліцы на кожнае месца ў вуну было пададзена ў сярэднім тры заявы. Перамаглі найбольш дастойныя.

Можа ўзнікнуць пытанне: ці не хаваецца за тэрмінам «найбольш дастойныя» ўціск праваў якой-небудзь сацыяльнай групы? Адказ дае статыстыка. Конкурсныя экзамены ад кожнай сацыяльнай групы вытрымала прыкладна адна і тая ж у працэнтных адносінах колькасць абітурыентаў: перамога кожнага трэці прадстаўнік рабочых, сялян і служачых. Такім чынам, гаворачы аб самых дастойных, трэба мець на ўвазе зноў-такі ўзровень ведаў паступаючых.

Навучанне ў інстытутах у нас бясплатнае. Усе выдаткаванні па навучанню бярэ на сябе дзяржава. Больш таго, амаль 70 працэнтам студэнтаў выплочваецца стыпендыя. Навучанне ад-

наго студэнта ў Беларускай рэспубліцы абыходзіцца прыкладна 800 рублёў у год. Цяпер мяркуецца аб ступені дзяржаўных выдаткаванняў, калі штогод толькі званне інжынера ў СССР атрымаваць больш 130 тысяч чалавек. Восем вам адказ на пытанне: дзякуючы чаму ўся савецкая моладзь мае магчымасць вучыцца.

КАРЭСПАНДЭНТЫ АДН каменціруюць вынікі апытання, праведзенага імі сярод першакурснікаў дзённага аддзялення Мінскага радыётэхнічнага інстытута.

У 1965 навучальным годзе на дзённае аддзяленне Мінскага радыётэхнічнага інстытута паступілі 300 чалавек. Інстытут гэты вельмі малады. Першы вы-

пуск яго быў толькі ў гэтым годзе. Нова вуну аддзялілася ад політэхнічнага інстытута, дзе яшчэ два гады назад быў радыётэхнічны факультэт. Цяпер інстытут сам мае два факультэты са спецыяльнасцямі: радыётэхніка, канструяванне і вытворчасць радыёапаратуры, паўправаднікі і дыэлектрыкі, аўтаматыка і тэле механіка, матэматычныя і вылічальна-рашаючыя прыборы.

Вырашана было правесці сярод першакурснікаў «пагалоўную» анкету з некаторай дэталізацыяй пунктаў міністэрскай зводкі, прыведзенай Міхаілам Дарашэвічам. І вось трыста адказаў перад намі. Што яны раскажуць аб амаль трохтысячнай частцы інстытутскіх навучэнцаў краіны? У чым яе падабенства і ў чым адрозненне ад агульнарэспубліканскай характарыстыкі?

Відаць, цікавае, якую выклікае цяпер радыёэлектроніка ў моладзі, абумовіла тут павышаны конкурс: на адно месца было пададзена чатыры заявы. За права быць залічанымі змагаліся нават медальісты, г. зн. школьнікі, якія здалі экзамены толькі па дзвюх прафіліруючых дысцыплінах.

Па сацыяльнаму складу апытаныя студэнты падзяляюцца так: 93 чалавек — рабочыя і дзеці рабочых (31 працэнт), 28 чалавек — калгаснікі і дзеці калгаснікаў (9,3 працэнта), 179 чалавек — служачыя і дзеці служачых (59,7 працэнта). Гэта дакладныя лічбы. Пункт анкеты аб сацыяльным паходжанні студэнта суправаджаўся дзвюма падпытаннямі:

1. Колькі дзяцей у сям'і, акрамя апятанага? Чым яны займаюцца (вучацца — дзе? працуюць — дзе)?

2. Якое сацыяльнае паходжанне бацькоў?

Большасць студэнтаў указала прафесію бацькі і маці. Бацька Людмілы Брудніцкай, да прыкладу, служачы, маці — рабочая. Сацыяльнае паходжанне студэнткі адзначана па бацьку.

Першае падпытанне выявіла цікавы склад сямей. Многія з іх — розныя па характару заняткаў бацькоў і дзяцей. Прыклад: бацька і маці Алега Лугаўскога служачыя, старэйшы брат — рабочы. І наадварот, бацькі Мікалая Максімовіча рабочыя, адна сястра — урач, другая — педагог, трэцяя — тэхнік-будульнік, чацвёртая — вучыцца ў тэхнікуме, брат — нафтавік, вучыцца завочна ў інстытуце. Што гэта за сям'я — рабочых або інтэлігентаў?

Цікавую заканамернасць выявілі адказы на другое падпытанне. З трохсот студэнтаў толькі ў 30 бацькі — латомныя служачыя. Дзяды і бабкі астатніх — выхадцы з рабоча-сялянскіх сям'яў. Адказы на гэта пытанне нібы ўскрываюць напластанне цэлай эпохі — пяцідзесяці год Савецкай улады. Амаль усе служачыя, чые дзеці вучацца ў Мінскім радыётэхнічным, іменна ў гэты перыяд звярнуліся да разумовай працы. Гэта настаўнікі і інжынеры, ваеннаслужачыя і ўрачы, бухгалтары і навуковыя супрацоўнікі, бібліятэкары і акцёры — усе, хто аб'яднаны ў нашай анкеце графой «служачыя».

Мінчан у інстытуце аказалася ўсяго 97 чалавек. Па сведчанню рэктара інстытута Івана Кавалёва, працэнт іншагародніх у гэтым годзе вялікі; значыць, трэба клапаціцца аб інтэрнатах: заплававаны новы жылы корпус, шматпавярховы. Наогул перспектывы ў інстытута выдатныя. Будуецца другі вучэбны корпус са спортзалай, у будучым да яго далучацца яшчэ тры, плюс два — пад інтэрнат. К 1970 году ў інстытуце будзе вучыцца тысяч сем студэнтаў — амаль у тры разы больш, чым зараз. Аб гэтай вышэйшай навучальнай установе пачулі далёка (напрыклад, Ларыса Сабіла прыехала ў Мінск з Забайкалля).

Сапраўды, справядліва сказаў Леў Талстой: «Прага да адукацыі ляжыць у кожным чалавеку; народ любіць і шукае адукацыі, як любіць і шукае паветра...». Добра, калі краіна задавальняе гэту патрэбнасць.

Ідуць заняткі на трэцім курсе матэматычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна. Фота Ул. Кітаса.

FACTS OF INTEREST

MEDICAL DISCOVERY

So far many medicos have been of the opinion that the nervous tissues of the brain do not regenerate after illness or injury. Soviet scientists have staged some original experiments on animals. They illustrated that if a considerable portion of the cortex of the cerebral hemispheres is removed, it is regenerated in as short a period as eight months. This research opens up new possibilities for treating people with malfunctioning brains.

THE MOON AND WEATHER

Igor Maximov and Nikolai Smirnov, two Leningrad scien-

tists, have for many years been measuring the level of the ocean and, after making calculations and comparisons of the data obtained, they have established that the Moon's, gravitational pull not only causes the daily tides, but also causes many-year-long variations in the level of the world ocean, which, in their turn, are responsible for variations in the volume of water carried by the Gulf Stream. This influences the atmosphere, giving rise to atmospheric currents of air — stable winds. This data will help to forecast «cosmic trends» in Europe's climatic changes.

THE SECRET OF AGING

Gennady Berdyshev, a young Soviet biologist, considers that study of some species of sea denizens will make it possible to solve the mystery of why man ages. The 33-year-old scientist is now the head of a large oceanological laboratory in Vladivostok. Biologists consider that the main cause of old age setting in is that the cells cease to divide. But in the ocean depths there still live some ancient species of sea creatures whose cells never stop dividing. Berdyshev thinks that, if the laws governing this process can be discovered and applied to the human organism, people

will be able to extend their youth for scores of years.

OUTSHINING THE SUN

Soviet physicists have created a temperature higher than any registered anywhere in the Universe. It can be expressed only by a number having 25 zeros.

Such fantastic temperature is reached by the laser — a device capable of producing a powerful beam of pure red light.

Even the Sun cannot boast such temperature. Compared with the laser our Sun, which emits comparatively little of red radiation, is a modest speck of light. If we express this ratio mathematically then it transpi-

res that the quantum generator is hundreds of thousands of millions times brighter than the Sun.

DURABLE PLASTIC

There's hardly any need to prove how convenient is a plastic raincoat. But it isn't durable. Chemists in Kalinin have made the first consignment of plastic sheet with a built-in caprone mesh to make it stronger.

The new material will be used for upholstery of car seats, ladies' bags and soft packaging. A bag made of it can hold any load. And the transparent and durable sheet is excellent material to cover hot-houses.

Аповесць беларускага празаіка Васіля Быкава «Альпійская балада», у аснову якой пакладзены трагічныя падзеі часоў другой сусветнай вайны, заваявала шырокую папулярнасць у савецкага чытача.

...З канцлагера ў Аўстрыі ўцякаюць двое вязняў—савецкі салдат Іван і італьянка Джулія. Незнаёмымі альпійскімі сцежкамі яны імкнуцца прайсці ў бок Італіі, да Трыеста. Іх наганяюць эсэсаўцы з аўчаркамі. Спераду — цясіна, яе таксама перакрылі фашысты...

ся зразумець раптоўны бунт гэтага флюгпункта і наўрад ці зразумеці. А Івана, мусіць, ад нервовай узбуджанасці раптам працяў холад, цела яго зыбка закалацілася, здаецца, пачыналася гарачка. Выкрычаўшы ўсё, хлопец міжвольна азіраўся — угары трохі праяснілася, у хмарнай навалачы з'явіліся блішчастыя, зіхоткія ад ранішняга сонца прагалы блакіту. Здалося, вось-вось павінен быў выплысці з хмар Мядзведжы хрыбет, да якога яны не дайшлі. Вельмі захацелася ўбачыць у небе сонца, але яго яшчэ не было, і ад таго стала дужа паньла.

З тым ён і апусціўся на дол — тое, што павінна было вось-вось здарыцца, ужо не цікавіла яго — ён ведаў усё. Ён нават не зірнуў, калі сабакі з'явіліся ў седлавіне, хлопец адчуў гэта па брэху і валтузіні — відаць, аўчаркі ўвесь час ішлі па іхняму следу і раз'ярыліся пагоняй. Джулія раптам кінулася да яго, схілілася і затуліла рукамі твар.

— Ой! Нон собака! Нон собака! Іванію, эршісцен! Эршісцен!

Гнеў і збянтэжанасць, выбухнуўшы ў ім, адразу мінуліся, ён зноў стаў спакойны і

Мал. П. ПІНКІСЕВІЧА.

роўны, з адною толькі турботай у душы — трэба канчаць. Забіць сябе было проста, куды лася назад і заплюшчыла вочы.

Сабакі тым часам выскачылі на ўзлобак ззаду. Іван адчуў гэта па іхняму брэху, які гучна прарваўся за самай спіной. Тады хлопец сціснуў у зубах пісталет і падскочыў да дзяўчыны. З раптоўнаю сілай ён схпіў яе, ускінуў над галавой і, як здалося самому, шалёна шпурнуў нагамі ў прадонне. У апошняе імгненне паспеў згледзець, як расластанае ў паветры яе цела мільганула пераз карніз, а ці трапіла яно ў снег, ён ужо не бачыў. Ён толькі зразумеў, што самому з хворай нагой гэтак не скачыць.

Сабакі ашалела залемантавалі, убачыўшы яго, і хлопец падаўся на два крокі ад кручы. Наперадзе з пагорка на яго імчаўся паджары шыракагруды ваўкадаў, на галаве якога тырчала чамусьці адно вуха, — ён сігануў цераз камяні і высока ўзляцеў на дыбы ўжо зусім побач. Іван не зліўся, але з нетаропкаю амаль печалавечна ўвагай, на якую толькі намогся, стрэліў у яго раз'яленую клькастую зяпу і, не стрымаўшыся, зараз жа ў наступнага. Аднавіхі з лёту юзам шануў міма яго ў правалле, а другі, на бяду, быў не адзі, з ім поплеч бегла яшчэ два, і хлопец у якую долю секунды не паспеў сцяміць, пацэліў ці не.

Гэтае яго недаўменне абарваў ашалелы ўдар у грудзі, нясперны боль пранізаў горла, коротка бліснула хмарнае неба, і ўсё назаўжды зняма...

«Здравствуйте, родные Ивана, здравствуйте, люди, знавшие Его, здравствуй, деревня Терешки возле Двух Голубых Озер в Белоруссии...

Это пишет Джулия Новелли из Рима и просит вас не удивляться, что незнакомя вам синьора знает вашего Ивана, знает Терешки у Двух Голубых Озер в Белоруссии...

Конечно, вы не забыли то страшное время в Европе — черную ночь человечества, когда, приходя зачастую в отчаяние, тысячами умирали люди. Одни, уходя из жизни, принимали смерть как благословенное освобождение от мук, уготованных им фашизмом, — это давало силы достойно встретить финал и не преступить совести. Другие же в героическом единоборстве сами ставили смерть на колени, являя человечеству высокий образец мужества, и погибали, удивляя даже врагов, которые, побеждая, не чувствовали удовлетворения — столь относительной была их победа.

Таким человеком оказался и

ваш соотечественник Иван Терешко, с которым воля providения свела меня на трудных путях неравной борьбы и утрат. Мне пришлось разделить с Ним последние три дня Его жизни — три огромных, как вечность, дня любви, познания и счастья. Правда, богу угодно было не дать мне разделить с Ним и смерть — рок или обычный неиставший сумёт снега помешал мне разбиться в пропасти, которую я предпочла крематорию. Потом меня подобрал человек, не лишённый доброго сердца в груди. Конечно, это случилось позже, а в тот первый миг в пропасти, когда я открыла глаза и поняла, что жива, Ивана в живых уже не было. Вверху под облаками утихал вой псов, и лишь эхо последних двух выстрелов, отдаваясь, грохотало в ущелье.

Постепенно я возвратилась к жизни, которая без Него поначалу казалась мне лишённой всякого смысла. Долгие месяцы моего одиночества полнились лишь тремя скорбными и счастливыми днями, прожитыми с Ним. Я бы могла описать вам, какой это был человек, но, думаю, вы лучше меня знаете Его. Я хочу только сказать, что вся моя последующая жизнь проходит в ярком свете, излученном встречей с Его личностью, так же как и моя скромная общественная деятельность в Союзе борьбы за мир, в издании профсоюзной газеты, наконец, в воспитании сына Джозовани, которому уже 18 лет и который готовится стать журналистом. (Между прочим, это он перевел на русский язык мое письмо, хотя и я изучила этот язык, но, конечно, не так совершенно, как сын). Еще в моем кабинете висит карта Белоруссии, страны, так сердечно любимой Ивановом. К сожалению, я не могу найти на ней деревни Терешки у Двух Озер — надеюсь, вы мне великодушно поможете в этом. И еще — фото... Хотя бы какое-нибудь: детское, юношеское или чего лучше — солдатское...

Иногда, вспоминая Его, содрогаясь от мысли, что могла бы попасть в другой лагерь или не увидеть его схватки с командиром и не побеждать за Ним после памятного взрыва — пройти в жизни где-то близко от Него и не соприкоснуться с Ним. Но этого не случилось, и теперь я говорю спасибо providению, спасибо всем испытаниям, выпавшим на мою долю, спасибо всем закономерностям и случаям, сведшим меня с Ним.

Вот и все. Прощайте, незнакомые земляки Его, прощайте, Его родные, прощайте, далекие Терешки у Двух Голубых Озер, жить возле которых очень завистно хотела и я. Не забывайте своего земляка, как не забываем Его мы.

С благодарением всем — родившим, воспитавшим и знавшим Человека, истинно русского по доброте и достойного восхищения в своем мужестве.

Спасибо, спасибо за все. Уважающая вас Джулия Новелли из Рима.

НАД БЯЗДОМ

Урывак з аповесці «Альпійская балада»

Джулія ламала рукі, у роспачы аглядвала змрочныя дзікія закуткі гор і кідала кароткія позіркы на тых, што не адыходзілі, сядзелі, пільнавалі іх тут.

— Іванію? Гдзе ест бог? Гдзе ест мадонна? Гдзе ест справядлівост? Пачему нон кара фашізм? — пыталася яна, роспачна выцягваючы на каленях тонкія смуглявыя кісі.

— Есць справядлівасць! — прахопліваючыся ад гора, крыкнуў ён. — Будзе кара! Будзе!

— Гдзе ест кара? Гдзе? Энгліш? Амерыкано? Советуніон?

— Так! Савецкі Саюз! Ужо ён не даруе ім гэтага! Ён паламае хрыбты гэтым сволачам!

— Да? Пярва? Советуніон сілно? Пярва?

— Ну, вядома.

Яна, бачна было, нека адразу акрыяла ў настрой, праяснела з твару. Для кручы было сшодзена, дзьмуў золкі вецер, і яна ўпершыню з клопатам аб сабе захінула полы скуранкі. Адны толькі пачырванелыя, акрываўленыя ступні яе стылі на камені — затуліць іх не было чым. Раптам яна нешта прыдумала, прыўстала на калені тварам да немцаў і вельмі проста, без усякага пераходу ад страшнага да радаснага, заспявала:

Расцветали яблони и груши,
Поплыли туманы над рекой...

Ён спыраша толькі здзіўлена пачынаў, дужа ўжо недарэчнай была яна на краі гэтае маргільна, зірнуў на эсэсману і, убачыўшы, як знерухомелі яны ў седлавіне, таксама стаў падпяваць.

Відаць, песня збянтэжыла немцаў, тыя штось закрычалі, але Іван не слухаў іхніх загадаў, ён ужо сам захпіўся чароўнаю вольнаспю мелодыяй, якая нечакана і раптоўна разарвала паньлы настрой асуджа-

насці і панесла іх у стары, чалавечны, мірны і дужа сардэчны свет жыцця і кахання.

Але немцы нядоўга здзівіліся іхняе вольнасці — неўзабаве нехта з іх сарваў аўтамат і, не цялячыся, выпусціў чаргу. Кулі сям-там выбілі на камянях таропкія дымки, якія хутка падханіў вецер. Іван тузануў Джулію за палу скуранкі, дзяўчына неахвотна ўгнулася і затуліла галаву за камень. «Страляйце, сволачы, страляйце! Хай чуюць, — падумаў ён, маючы на ўвазе лагерь, у якім заўжды прыслухоўваліся да кожнага стрэлу з гор. — Хай ведаюць: яшчэ жывыя!»

Некалькі хвілін яны ляжалі за каменным бар'ерам і слухалі, як над цясінай веснавым громам грукаталі чэргі. Кулі, аднак, рэдка заляталі сюды: мусіць, немцы болей падохалі. Пасля аўтаматы змоўклі, далёка адляцеўшы, рассыпалася і яшчэ не паспела заглохнуць рэха, як аднекуль з-пад лугу данесліся новыя, вельмі знаёмыя гукі. Ускінуўшы голаў, Джулія памкнулася нешта сказаць, але Іван жэстам спыніў яе, — абое яны ўслухаліся, напружанымі позіркамі ўзіраючыся адно ў адно, і Іван злосна вялаяўся — за седлавінай брахалі сабакі.

Невядома, што тут сталася з хлопцам, — стоены, даўні гнеў раптоўна выбухнуў у ім. Іван усхпіўся, цяжка ўзняўся на шырока расставленыя хворыя ногі і стаў — угнуўшыся, страшны, раз'юшаны, безуважны да небяспекі.

— Звяры! — закрычаў ён на немцаў. — Шакалы! Самі баіцеся — памочнікаў ведзяце! Вядзіце, ну! Пушчайце! Чорта вам у зубы! Во! Не возьмеце вы нас! Во! Зразумеці!

Яны, нэўна, лёгка маглі б застрэліць яго, але не стралялі — прыціхшы, яны намагалі-

цяжэй было зрабіць гэта з Джуліяй, але ён мусіў рабіць толькі так. Нельга было дапусціць, каб эсэсаўцы жывымі прыгналі іх у лагерь і вешалі на страх іншым, — хай валакуць мёртвых. Калі ўжо не ўдалося здабыць волю, дык належала дапачы ім хоць свайей смерцю.

У гэты час немцы пусцілі сабак.

Адна, дзве, тры, чатыры, пяць рудых, спущаных з павадкоў аўчарак, расластаўшыся на бегу, шыбанулі па схіле ўніз; за імі выбеглі немцы. Імгненна сцяміўшы, што праз некалькі секунд яны апынуцца тут, Іван ускочыў, ірвануў за руку Джулію, тая кінулася яму на шыю і захліпнула. Ён у глыбіні душы адчуваў, што трэба нешта сказаць, — самае галоўнае, самае важнае, але словы чамусьці зніклі. Сабакі ўжо неслія па лагчыне. Тады ён ірвануў яе ад сябе, штурхнуў на край кручы, да бездані. Дзяўчына не супраціўлялася, яна ўсё хліпала, нібы задыхалася, вочы яе сталі вялізныя, але слёз у іх не было — толькі знямеў сцяты страх і залушаны самою ў сабе крык...

На абрыве ён кінуў позірк у глыбіню бездані — яна паранейшаму была змрочная, сырой і сшодзенай; туману, аднак, там паменшала, і ў яе прорве выразней забялелі снежныя плямы. Адна з іх вузкім доўгім языком узбіралася ўгору, і ў яго раптам выразна бліснула думка-надзея — вялізная, дужа шчаслівая і страшная. Баючыся, што не паспее, ён нічога так і не сказаў Джуліі, а апусціў ужо ўзняты было пісталет і штурхнуў дзяўчыну на самы край бездані.

— Скачы!
Яна адразу спалохана адхінулася ад прадоння, ён яшчэ крыкнуў: «Скачы на снег!», але яна зноў усім целам кісну-

ВАС ИЩУТ РОДСТВЕННИКИ

В 1943 году в числе многих юношей и девушек фашисты вывезли из Мелитополя на работы в Германию и Константина Макаровича Сидоряка, 1925 года рождения. Как стало известно его матери, Сидоряк Матрене Андреевне, три года назад он прислал из Австралии ей письмо по старому адресу, которое, к сожалению, соседи потеряли. Теперь она проживает в Белоруссии (г. Минск, 39, ул. Короткевича, д. 1, кв. 2) и очень просит сына писать по этому адресу.

РЕДАКЦИОННАЯ КАЛЕГИЯ

НАШ АДРАС:

МИНСК, ЛЕНИНСКИ ПРАСПЕКТ, 77,
ДОМ ДРУЖЬИ
РЕДАКЦИЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 3-25-52.